

TRE BRØDRE FRA STRAND I DEN AMERIKANSKE BORGERKRIGEN

I 1837 overtok ny en bonde på bruk nr. 1 på Strand. Han het Thore Samuelsen, og var født i Alsvik i 1796. Men de nye husfolkene var ikke uten bånd til gården de overtok. Kona, Anna Jensdatter, var barnefødt på gården, og det unge ekteparet hadde bodd flere steder i årene som hadde gått i påvente av de skulle kunne overta gården etter hennes mor og stefar.

Thore og Annas fikk i alt elleve barn, men fire av dem døde i ung alder. Og fire sønner emigrerte til Amerika. Av disse skulle tre komme til å marsjere ut i den amerikanske borgerkrigen.

Den første som satte kursen vestover var Ole Strand, som utvandret våren 1861 i en alder av 18 år. Han bosatte seg i LaSalle county i Illionois, et område som var dominert av norske utvandrere, og hvor mange fra våre trakter allerede hadde bosatt seg. Men arbeidsmarkedet i området var vanskelig for nyankomne, og gårdsarbeidere var det allerede nok av.

Samme høst brøt den amerikanske borgerkrigen ut, og mange norske utvandrere begynte tidlig å verve seg i lokale avdelinger. Årsakene til dette kan ha vært mange. Utsikten til en fast månedslønn på 13 dollar i tillegg til fri kost kan ha vært forlokkende for mang en arbeidsløs utvandrer, og mange var i tillegg opptatt av å bekjempe slaveriet, som de fleste nordmenn fant unaturlig og i strid med deres kristne verdier.

Den 1. januar 1862 vervet Ole seg ved kompani C, 53rd Illionois Infantry Regiment. Men tjenesten som fotsoldat var hard og krevende, og mange bukket under. Ole ble dimmitert av medisinske årsaker i november samme år, og dro hjem til Illionois igjen. Men han må ha kommet seg raskt. På førvinteren 1862 satte en lokal handelsmann, Edward C. Henshaw, opp et artilleribatteri fra området, og Ole vervet seg på ny. Denne gangen var han ikke den eneste strandbuen som møtte, i alt sto 5 strandbuer oppstilt da batteriet ble mønstret inn i tjeneste den 3. desember 1862. Foruten Ole Strand tjenestegjorde også Ole Høyland, Ole Weland, Lars Strand og Endre Tau i batteriet.

Henshaw's batteri gjorde tjeneste gjennom hele borgerkrigen, og ble først dimmitert den 18. juli 1865. I løpet av denne tiden fikk Ole oppleve mye slit og lidelse, og avdelingen hans deltok i kamp ved flere anledninger. Ildåpen fikk han en julimorgen i 1863, ved Buffington Island i Ohio. Her møtte mer enn 3 000 nordstatssoldater et kavallerikorps under ledelse av den berømte sørstatsgeneralen John H. Morgan. Slaget endte med seier for nordstatene, og mer enn 3 000 sørstatssoldater ble tatt til fange.

De neste månedene gjorde batteriet tjeneste i flere større og mindre slag, bl a under beleiringen av Knoxville i Tennessee. I alt mistet batteriet 4 mann i kamp, og ytterligere 15 som følge av sykdom i løpet av tjenesten.

Ole ble boende i Illinois nesten hele sitt voksne liv, men på slutten fikk han plass på et gamlehjem for veteraner i Indianapolis, hvor han døde i 1897. Han ble gravlagt på æreskirkegården Marion National Cemetery.

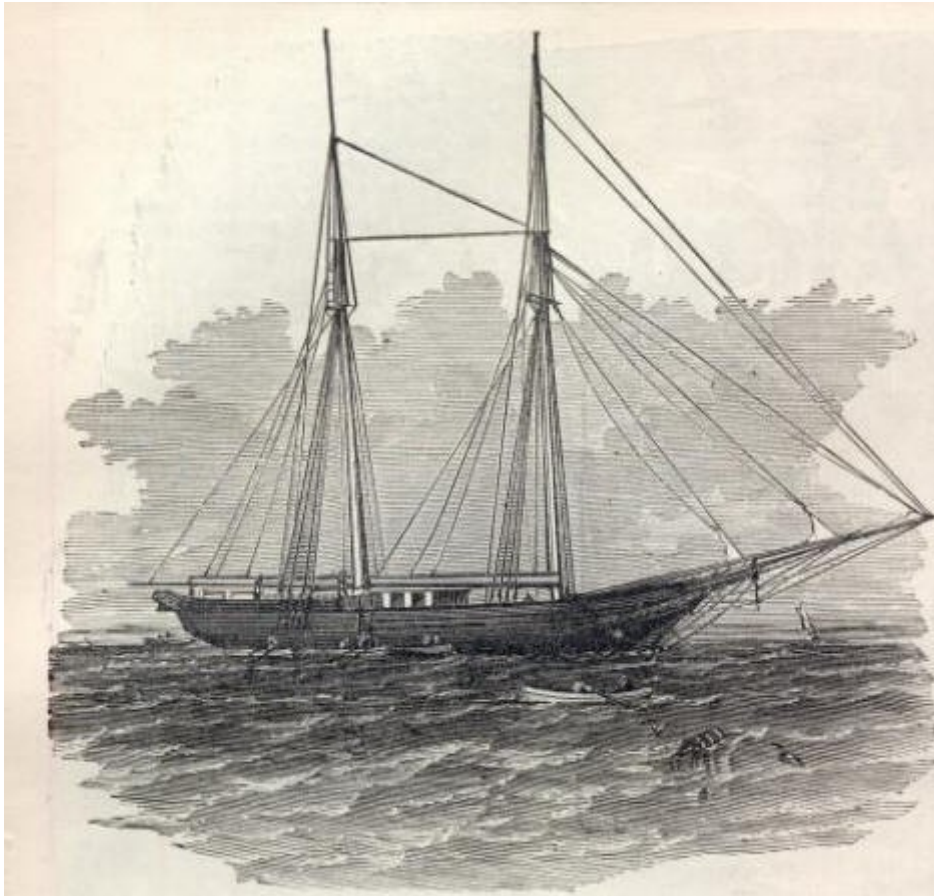


Kanonmannskap ved et av nordstatenes lette artilleribatterier ca. 1863.

Den eldste av Thore og Annas barn, Samuel, var sjømann. Han var litt av en villbasse, og hadde et par barn utenfor ekteskap rundt i bygda. Sønnen Cornelius bosatte seg på husmannsplassen Havnen på Tau, hvor han ble stamfar til familiene Auestad og Holm. Datteren Bertine ble boende i Stavanger, hvor hun ble gift Ask. Historien om Sams viderverdigheter under borgerkrigen er basert på muntlige opplysninger fra etterkommere av brødrene hans i USA.

I 1861 seilte Sam mellom Stavanger og Sverige, og deretter på England og Kontinentet. Han forsvant i Liverpool en gang i 1862, hvor han vervet seg som matros i Sørstatenes marine. Her gikk Sam ombord i et kaperskip ved navn «CSS Retribution», en skonnert med 3 kanoner og et mannskap på 80. Et kaperskip var ganske enkelt et handelsskip som ble utrustet med kanoner, og deretter satt til å angripe motpartens handelsskip. Altså en form for legalisert sjørøveri i krigstid. På grunn av denne tjenesten ble Sam kalt «pirat» innen familien, et ettermæle som fortsatt henger ved ham.

I løpet av januar og februar 1863 tok «CSS Retribution» i alt 3 handelsskip fra Nordstatene som priser, og mannskapet fikk sin andel av fortjenesten. Sam unngikk med nød og neppe å bli satt i fangenskap da krigen endte, men forlot USA med en pen slump penger. Da han kom hjem, seilte han en periode på Østersjøen, men rømte så fra briggen «Lindby» av Stavanger på Liverpool havn i 1869. Han dro deretter tilbake til Amerika, og fortsatte å arbeide som sjømann der borte. Han skal ha omkommet ved et forlis noen få år senere, sannsynligvis på midten av 1870-tallet.



En konføderert skonnert av samme type som «CSS Retribution».

Den siste av brødrene som skulle tre i uniform, var Jens. Han var yngstemann, født i 1845, og utvandret til Illinois i 1863. Her kom han til Chicago. En sønnesønn av Jens har senere fortalt hva som skjedde der. På dette tidspunktet hadde staten Illinois innført verneplikt, og mange som var blitt innkalt ville gjerne slippe unna ved å få andre til å tjenestegjøre i sitt navn. Da båten la til kai, sto en mann på kaien og tilbød Jens 100 dollar, en fyrstelig sum på den tid, hvis han ville gå inn i hans sted. En nordmann forklarte hvor mye penger 100 dollar var, og Jens slo til på flekken. Dermed vervet Jens seg, mot å få 25 dollar kontant og resten senere. Han så aldri noe til de øvrige pengene.

Jens gikk inn i kompani I, 82nd Illinois Infantry Regiment. Dette regimentet var, i likhet med mange andre avdelinger, rekruttert fra en bestemt nasjonalitet av utvandrere. Avdelingen var i utgangspunktet tysk, men hadde i tillegg ett norsk og ett jødisk kompani. Her tjenestegjorde Jens ved det «norske» kompani I som kanonmannskap, en av de farligste jobbene en soldat kunne ha. Her kom han stadig under ild, og deltok i en rekke kamper. Bl a deltok han i det blodige slaget ved Gettysburg, og i general Shermans berømte «marsj mot havet». På grunn av de voldsomme påkjenningene avdelingen ble utsatt for, falt antall tjenestedyktige soldater ved regimentet fra 980 høsten 1862 til bare 300 ved krigens slutt.

Jens ble til slutt alvorlig såret i slaget ved Bentonville i North Carolina i mars 1865. Legene ved felthospitalet ville amputere den venstre armen hans, men Jens tryglet dem om å få beholde den. Han var fortsatt på sykehus da regimentet hans ble dimmitert et par måneder senere, og bar merker av skadene i resten av sitt liv.

Etter krigen bosatte Jens seg i Macoupin county i Illinois, hvor han døde i 1915. Han har stor etterslekt «over there», bl a i Oregon og California.

Da Jens mange år senere søkte om krigspensjon, oppdaget han at han hele tiden hadde tjenestegjort under den andre mannens navn. Han måtte derfor gjennom en voldsom papirmølle, og måtte skaffe i alt 15 vitner på at det var ham som hadde utført krigstjeneste. Dette tok sin tid, og da Jens endelig fikk sin velfortjente pensjon rakk han bare å få en enkelt utbetaling før han døde.



Fanen til 82nd Illinois Infantry Regiment, nå utstilt i Springfield, IL.